

Eva Björkhem
Inspektör
miljokontoret@srmh.se
08-578 663 00

Södra Roslagens miljö- och
hälsoskyddsnämnd
2022-12-06

Dnr: SRMH-2022-2003.5519

2022-10-21

Fällbro 4:1, Torslunda 2:6, Torslunda S: 8 och Skålhamra 4:1, TÄBY

Yttrande över samrådsförslag för inrättande av nytt naturreservat i Skålhamra kvighage

Förslag till beslut

Efter granskning från miljö- och hälsoskyddssynpunkt beslutar Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddsnämnd att tillstyrka förslag till inrättande av nytt naturreservat i Skålhamra kvighage, samt att anta kontorets tjänsteutlåtande som sitt eget yttrande.

Sammanfattning

Samrådsförslaget syftar till att med en reservatsbildning bevara en av kommunens artrikaste betesmarker. Reservatsbildningen innebär även ett bevarande av de historiska värdena och att allmänhetens tillgång till naturområdet säkerställs.

Kontoret har följande synpunkter:

- I reservatsföreskrifterna B p. 4 står det : (inga träd får föras ut ur reservatet med undantag för de i p.3 angivna nedblåsta träden). I skötselplanen står det på ett flertal ställen att det fällda materialet ska transporteras bort. Det är oklart vilket som gäller.
- I skötselplanen anges att kontroll av bevarandemålen ska göras av Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor. Kontoret anser inte att det ingår i kontorets tillsyn av reservatet.

Beskrivning av ärendet

Skålhamra kvighage är ett 29 ha stort land- och vattenområde i norra delen av Täby kommun, väster om Vallentunasjön. Området består till största delen av en betad hage med öppna partier, trädklädd betesmark och en grandominerad dunge. Det finns även fuktlövskog och vass i det strandnära området vid Vallentunasjön.

Kulturhistoria

De äldsta spåren av bofasta är från perioden runt år noll. Från 1600-talets början finns en karta över markanvändningen med bete och slätter. Skålhamra kvighage ingår i det fornlämningsrika området som kallas "Runriket". Exempel är en grav i form av en stensättning och tolv stensträngar från järn- och bronsålder.

Biologi

Markerna har hävdats mycket länge genom bete och slätter vilket har givit en rik flora med stort bevarandevärde. Exempel på arter är rödklint, brudbröd, ängsvädd, nattviol, darrgräs, ormtunga och låsbräken. Ett vaxskivlingssamhälle finns i det betade området och är också ett bevis på lång hävd av marken. Förutsättningarna är goda för en rik insektsfauna med t ex dagfjärilar och bastardsvärmare.

Geologi

Intermediära till sura bergarter med flacka berggrundsformer. Främst postglacial lera och gyttjelera. Det förekommer moränryggar med sandig morän och i de fuktigare områdena finns torv. Det finns också kullar med berg i dagen och block.

Friluftsliv och föreningsliv

Hembygdsföreningen sköter idag hagen tillsammans med arrendatorn och Naturskyddsföreningen anordnar blomstervandringar. Hagen har ett pedagogiskt värde med natur- och kulturhistoriska värden. Det ska lyftas fram mer genom utveckling av fler stigar och uppsättning av informationsskyltar.

Indikatorarter

Ett antal indikatorarter visar på hög biologisk mångfald och flera av dem är rödlistade.

Tillgänglighet

Reservatet nås med bil, kollektivtrafik, cykel eller till fots. En parkeringsplats kommer anläggas och nya stigar kommer ansluta till gång- och cykelvägen som planeras runt Vallentunasjön.

Bevarandevärden

Tack vare den kontinuerliga hävden av området är det en hög täthet av hävdgynnade växter och svampar, en rik insektsfauna och goda förutsättningar för fåglar. Ogödslade betesmarker är en av Sveriges hotade naturmiljöer.

Syfte

Syftet med en reservatsbildning är att bevara en av kommunens artrikaste betesmarker. Reservatsbildningen innebär även ett bevarande av de historiska värdena och att allmänhetens tillgång till naturområdet säkerställs. Artrikedomen är beroende av en kontinuerlig skötsel och att bete av främst kor upprätthålls.

- Bevara landskapskaraktären
- Bevara och förstärka livsmiljöer för prioriterade hotade arter
- Bevara och utveckla de biologiska värdena knutna till den hävdade betesmarken och strandzonen i Skålhamra kvighage
- Utveckla delar av hagen så att beteshävden kan öka och stärka de värden som är knutna till friska och fuktiga betade marker
- Bevara och synliggöra det välbevarade kulturlandskapet
- Bevara och synliggöra fornlämningarna i området
- Underlätta allmänhetens tillträde och vistelse i området

Övrigt

Täby kommun är förvaltare av naturreservatet och marken ägs av Täby Fastighets AB. Reservatet berör fastigheterna Fällbro 4:1, Torslunda 2:6, Torslunda S:8 och Skålhamra 4:1. Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddsnämnd är tillsynsmyndighet för reservatet och Länsstyrelsen för fornlämningar. Stadsbyggnadsnämnden via naturdrift på Samhällsutvecklingskontoret ansvarar för skötseln.

Förslaget bedöms överensstämma med kommunens översiktsplan. Skyddet bidrar även till uppfyllande av nationella miljökvalitetsmål.

Kontorets bedömning/synpunkter

Kontoret anser att omvandlandet av området till ett naturreservat är ett mycket bra förslag.

I reservatsföreskrifterna B p. 4 står det att inga träd får föras ut ur reservatet med undantag för de i p.3 angivna nedblåsta träden. I skötselplanen står det på ett flertal ställen att det mesta av det fällda materialet ska transporteras bort (sidan 27, 28, 33, 41 och 46). Det är oklart vilket som gäller, föreskrifter eller skötselplan och om borttransport gäller endast granar angripna av granbarkborre eller alla träd.

I skötselplanen punkt 3.9.4 anges att uppföljning av bevarandemålen ska göras av Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor. Kontoret anser inte att det ingår i kontorets tillsyn av reservatet. Enligt riktlinjerna som det hänvisas till är det Länsstyrelsen som följer upp och utvärderar bevarandemål.

SÖDRA ROSLAGENS MILJÖ-OCH HÄLSOSKYDDSKONTOR

Eva Björkhem
Inspektör

Bilagor

- Samrådshandling
- Skötselplan
 - Bilaga A, Skötselkartor
 - Bilaga B, Uppföljning av kärlväxter och fjärilar
- Översiktskarta
- Beslutskarta
- Friluftskarta

Expedieras

- Samhällsutvecklingskontoret/sbn@taby.se